ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

1911 ԹԻՒ

„ՀՈՐԻԶՈՆ"

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Գրական, հասարակական և քաղաքական օրաթերթ։

„ՀՈՐԻԶՈՆ"-ը ԱՐԺԷ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ տարեկան 8 ռուբլի

6 ամիսը 4 ռ. 50 կ.—3 ամիսը 2 ռ. 30 կ.—1 ամիսը 80 կ.

Յունիսի 1-ից մինչև տարւայ վերջը «ՀՈՐԻԶՈՆ»-ի բաժանորդագինն է 5 ռ.

«ՀՈՐԻԶՈՆ»-ը արտասահմանում արժէ՝

Պարսկաստան տարեկան	10 ռ.	6 ամիսը	5 ռ.
Թիւրքիա »	120 ղրշ.	» »	70 ղրշ.
Ամերիկա »	6 դոլ.	» »	3½ դոլ.
Եւրոպա »	30 ֆր.	» »	18 ֆր.

«ՀՈՐԻԶՈՆ»-ի հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція „ОРИЗОНЪ". Вельяминовская, № 8. Արտասահմանից՝ Rédaction „Horizon" Tiflis (Russie-Caucase).

ՀԱՍՑԷ ՓՈԽԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂԱՐԿԵԼ 40 Կ.

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

Յունիսի 1-ից կը դադարեցնի թերթն ուղարկելը բոլոր այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են միայն 4 ռուբլի:

ԲԺԻՇԿ

Տ. Թադէոսեան

Երեխ. ներքին հիւանդութիւնների։ Ընդունում է երեկ. 5—7. Веляминовская

100—59

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. Գէորգբէգեան

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւնը ամեն օր

Առաւօտեան ժամը 10—1

Երեկոյեան ժամը 5—7

Վելիամինովսկայա փող. № 8

100 60

ԲԺԻՇԿ

Խ. Մելիք-Էյնաթեան

Համադէտ սիֆիլիսային միզասեռական, վեներական և կաշւի հիւանդութիւնների։

Սիֆիլիսի բժշկում Էռլիխի «606» պրէպարատով։

Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առ. 9—10 ժ., երեկ. 5—7½ ժ., Կոջորսկայա փող., № 6, Վէացելի հիւրանոցի մօտ։ 31 100—60

ԲԺԻՇԿ

Ն. Ի. Մինասեանց

Ներքին և երեխայոց, ստամոքսաաղիքային հիւանդութիւնների, պրոֆ. MATHIEU-ի մասնագիտական կլինիկայից Պարիզում։

Ընդունելութիւնը առ. 9—11 ժամը, երեկ. 5—7 ժ. Ելիզաւետինսկայա, 39, Տելեֆօն 1067 531 100—92

Դ-ր **Վահան Արծրունին**

Մեկնեց Պեատիգորսկ

(Կովկաս. հանքային ջրեր)

Որտեղ կընդունի հիւանդներին մինչև սեպտեմբերի 1-ը։

Հասցէն՝ Пятигорскъ, Верхній бульваръ, д. кн. Гирей.

561 100—91

ԲԺԻՇԿ

Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆ

Ներքին և ջղային հիւանդութիւնների։

Ընդունելութիւնը ամեն օր՝

Առաւ. ժամը 12—1

Երեկոյեան » 5—7

Кочубеевская, 22.

61 100—58

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

———

Առաջիկայ 1912 թւականը ամբողջ հայութեան բերում է անսովոր գեղեցիկ մի տօն։

1912-ին լրանում է ուղիղ չորս հարիւր տարի այն օրից, երբ լոյս աշխարհ եկաւ առաջին հայերէն տպագրած գիրքը։

Այդ սքանչելի ծնունդը տեղի ունեցաւ Վենետիկ քաղաքում, 1512 թւականին։ Նրա անունն էր «Պարզատումար»։

Ո՞վ էր հայերէն տառեր ձուլողը, ո՞վ էր տպագրողը—դժբախտաբար յայտնի չէ։

Բայց ով էլ լինի, ինչ էլ լինի, իրողութիւնը կատարւած էր։

Այդ իրողութիւնը ամենից առաջ յատկացնում էր հայերին մի վերին աստիճանի պատւաւոր տեղ քաղաքակիրթ ազգերի շրջանում։ —Գուտենբերգի հրաշալի գիւտից ընդամենը 57 տարի էր անցել, երբ սկիզբ առաւ հայերէն տպագրութիւնը։—Մեր հարևան ազգերից ոչ մէկը մեզ հետ հաւասար չէ այս գործի մէջ։ Նոյն իսկ ռուսները տպագրութիւնը սկսեցին մեզանից 52 տարի յետոյ։

Կարիք չկայ այստեղ մանրամասն բացատրելու տպագրութեան գիւտի անհուն յեղաշրջիչ դերը մարդկութեան պատմութեան մէջ։ —Նայեցէ՛ք հէնց այս օրւայ օրին։ կարելի՞ է երևակայել անգամ քաղաքակրթութիւն, լուսաւորութիւն առանց տպագրական մամուլի։

Շեշտենք միայն մի հանգամանք։ Եթէ կան մեծամեծ շարժումներ, որոնք Եւրոպայում վերջացրին Միջին Դարերին և առաջացրին պատմութեան այն նոր, մեծագործ շրջանը, որ կոչւում է Նոր Ժամանակ, դրանցից մէկն էր տպագրութեան գիւտը։

Նա մեզ էլ յեղաշրջեց, նա մեզ էլ մացրեց պատմական մի մեծ շրջան, որ նոյնպէս պէտք է անւանել Նոր Ժամանակ։

Վերին աստիճանի ուսանելի և հետաքրքրաշարժ է տասն և վեցերորդ դարը մեզանում։

Նա լուսանում էր այնպիսի մի ժամանակ, երբ Հայաստանը իր թշւառ ճակատագրի ամենամռայլ ժամանակներն էր անց կացնում։ —Լէնկթէմուրի արշաւանքները, նրա յաջորդների, նրա պետութեան ժառանգորդների բարբարոս կառավարութիւնը անապատի մեռելութիւն և գերեզմանոցի անշարժութիւն էին տարածել ամբողջ Հայաստանում։ Երկիրը մաշւած էր սրից. և փայրենանում էր արագօրէն։ Տասն և հինգերորդ դարը աւել է մեզ միայն մի հատիկ պատմագիր, որի գործը մի փոքրիկ տետրակ է։—Գրականութիւնը մեռնում էր, որովհետև միտքը մեռնել միայն կարող էր հայկական անապատում։

Ահա այդ ժամանակներն էր որ սկսեց հայերէն տպագրութիւնը։

Ծնւեց այն հսկայ ոյժը, որ փրկեց մեզ, կատարելով յեղաշրջողի մեծ դերը։

Նախ նա հնացրեց հայոց գրականութիւնը անապատ երկրից, տեղափոխեց հեռաւոր գաղթավայրերը, ուր նպաստաւոր էին պայմանները։ Այս իրողութիւնը չէ վերացել նոյն իսկ այժմ, մեր օրերում։

Երկրորդ՝ նա աշխարհականացրեց մեր գրականութիւնը։ Այս մեծախորհուրդ շարժումը նա սկսեց հէնց իր առաջին քայլերից։ «Պարզատումարից» յետոյ, 1513-ին, տպւած չորս գրքերից մէկը Թլկուրանցու «Տաղարանն» էր։ Ժողովրդական այս երգիչը առաջին հայ հեղինակն էր, որ արժանանում էր իր կենդանութեան ժամանակ իր գործը տպագրւած տեսնելու պատւին։

Հայ ժողովրդին տասնևվեցերորդ դարից յետոյ էլ վիճակւած էր տանջւել, հալածւել լինել քաղաքական զարհուրելի պայմանների մէջ։ Եւ ինչ։ Հետևելով այդ մաշեցնող պայմանների պատմութեան, մենք չենք կարողանում գտնել մի այլ մխիթարական երևոյթ, մի այլ պահպանող ու պաշտպանող գործօն, բացի հայ գրականութիւնից, որ ծաւալւում է, զարգանում է հայ տպարանների օգնութեամբ։

Այստեղ, այդ գրականութեան մէջ են ցոլանում հայի ազգային գիտակցութիւնը, ինքնուրոյնութիւնը, կուլտուրական որոնումների և արևի տակ իր համար մի անկիւն պատրաստելու ճիգերը։ Ուրիշ ապաւէն, ուրիշ ամբիոն չունէր հայ միտքը։

Ահա, ուրեմն, ինչ է այն չորսհարիւրամեակը, որ առաջիկայ տարին մենք կը սկսենք հաշւել առաջին հայերէն տպագրութեան օրից։

Դա մեր վերակենդանութեան, մեր ազգային կերպարանաւորման, մեր ցեղի ներքին կորովի, դիմացկանութեան ոյժի չորսհարիւրամեայ շրջանն է։

Անհնարին թողնել այդ մեծ տարեդարձը չէ կարելի։ Նոյն յիշատակութեան արժանի համարել հազւադէպ տօնը աւելի ևս աններելի կը լինի։

Եւ ահա մենք փոքրոք դնում ենք առաջարկութիւն—տօնել հայ տպագրական գործի չորս դարերի շրջանը։ Ուրիշ խօսքով՝ տօնել մեր ամբողջ նոր պատմութիւնը յանձին իր առաջնակարգ, մեծագոյն գործօնի—հայ գրականութեան։

Հարցը նոյնքան պատկանում է Կալիֆօրնիայի, Հնդկաստանի, Եգիպտոսի, Սիբիրի հային, որքան Թիֆլիզի, Պոլսի, Երևանի հային։

Յոբելեանը խիկախ, ընդարձակ մտքով համազգային է։

Պէտք է պատրաստել նրան։ Պէտք է արժանաւոր մեծարանքներ նւիրել չորս հարիւր տարիների մեր քաղաքակրթական ջանքերին։ Ջանքեր, որոնք պսակւած են հայ տպագրութեան մեծ երախտաւորների, մեծ նահատակների սրբազան տանջանքներով։

Առաջ ու առաջ ընդունենք միտքը—տօնել։ Իսկ թէ ինչպէս—այդ կարելի է վճռել բոլոր տեղերի հայութեան համաձայնութեամբ։

Ես այժմ խօսքի, եռանդուն պրօպագանդի կարիք կայ։ Թող, ուրեմն, խօսէ հայ մամուլը աշխարհի բոլոր կողմերում, ուր կայ հայութիւն, ուր գիտեն յարգել հայ գիրը։

Խօսքը ամենից առաջ պատկանում է բոլոր տեղերի գրական գործիչներին, գրական հիմնարկութիւններին։ Եթէ նրանք անտարբեր ու ծոյլ մնան, դրանով կանարգեն հայութեան ամենանուիրական սրբութիւնը, կանարգեն ամենից առաջ հէնց իրանց։

Թող հանդէս գան հայ գրականութեան բոլոր բարեկամները իրանց խոհերով, իրանց առաջարկութիւններով ու ցանկութիւններով։

Մեր առաջարկութիւնները մենք շուտով կը դնենք հրապարակի վրայ։

Իսկ այսօր ուզում ենք կրկնել, անդադար կրկնել, որ եօթ ամսից յետոյ հայ տպագրութեան չորսհարիւրամեայ յոբելեանն է։

Լէօ